

مؤلفه‌های میان‌رشته‌ای مرکز تدوین تاریخ جامع حکمت و فلسفه؛ ابداع روشی نوین در تدوین تاریخ فلسفه و نقد تاریخ‌نگاری کنونی در ایران

رضا ماحوزی^۱، مریم سلیمانی فرد^۲

چکیده

مرکز تدوین تاریخ جامع حکمت و فلسفه، وابسته به بنیاد حکمت اسلامی صدرا و انجمن علمی تاریخ فلسفه، با هدف تدوین تاریخ جامع حکمت و فلسفه ایران و جهان در بستر واقعی رویدادها و حوادث فرهنگی و اجتماعی، از سال ۱۳۸۴ تاکنون پژوهشگران و محققان فراوانی را گرد هم آورده است. ساختار کلی حاکم بر تدوین این تاریخ فلسفه گویای فعالیتی مشترک و همگانی است که در آن طیفی از اساتید و صاحب‌نظران باستانشناسی، زبان‌شناسی، تاریخ، هنر، عرفان، دین و فلسفه حضور دارند. این نوشتار درصدد است پس از تشریح ضوابط و اصول حاکم بر رویکرد میان‌رشته‌ای در عرصه دانش و تفاوت آن با رویکرد رشته‌ی، بر مبنای مستندات منتشر شده توسط این مرکز، تصویری از فعالیت گروهی پژوهشگران این مرکز مطابق با رویکرد مزبور عرضه دارد و فعالیت‌های فعلی و چشم‌انداز پیش‌روی آنان را ترسیم نموده و مورد داوری قرار دهد. در پایان، بر مبنای ماهیت این رویکرد و

۱۲۱

۱. استادیار پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی؛ mahoozi.reza@gmail.com

۲. کارشناس ارشد رشته تاریخ فرهنگ و تمدن ملل اسلامی؛ Msfard2006@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۲/۲۲ تاریخ تأیید: جلسه هیئت تحریریه ۹۳/۲/۱۶

انتظارات علمی برخواسته از آن، توصیه‌هایی به محققان همکار و متولیان این طرح
سترگ ارائه شده است.

کلید واژه‌ها: مرکز تدوین، تاریخ فلسفه، رشته، میان‌رشته‌یی

* * *

مقدمه

جهان علم در دو قرن اخیر با دو رویکرد گسترده رشته‌یی^۱ و میان‌رشته‌یی^۲ مواجه بوده است. رویکرد اخیر، بسیار متأخرتر و در واقع، پس از اتمام رویکرد نخست و روشن شدن نقاط ضعف آن طرح گردیده و در چند دهه اخیر، ادبیات ویژه خود را سامان بخشیده است. خود رویکرد رشته‌یی نیز که همبسته عصر صنعتی و تفکر روشی و فلسفی مدرن است^(۱)، در واقع پس از اتمام دانش پیشارشته‌یی و بمتابه رویکردی نوین در عرصه تخصصی شدن علوم و دانشها پدید آمده و بنابراین در نسبت با تفکر علمی سنتی که در آن، حکمت و فلسفه بمتابه مادر علوم معرفی میشد، تفکری متأخر محسوب میشود.

اگر سرآغاز رویکرد رشته‌یی به علوم را - که در قالب استعاراتی چون الگوی دودکشی و یا سیلویی نیز توصیف گردیده است^(۲) - به آرمان کانت^(۳) و اقتضائات عصر صنعتی بویژه لزوم تخصصهای متعدد جهت نیل به توسعه فنی و صنعتی نسبت دهیم، با اتمام این عصر و آغاز «عصر دانش» که مقتضی مناسباتی متفاوت از مناسبات علمی عصر صنعتی است^(۴)، جدایی جزیره‌وار علوم در الگوی دودکشی و ۱۲۲ سیلویی جای خود را به الگوی شبکه‌یی دانش داد و بنابراین رویکرد اخیر با یاری طلبیدن از علوم متعدد در فعالیتی مشترک و همگانی، تلاش کرد رهیافتی اساساً متفاوت از رهیافت جزئی‌نگر هریک از رشته‌ها عرضه دارد. یکی از این رویکردها،

1. disciplinary

2. interdisciplinary